

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лісового господарства та екології

Кафедра біології та захисту лісу

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Іскоростенський Богдан Петрович

УДК 331.4:630 (477.42)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Досвід створення безпечних умов праці в ДП «Коростенське ЛМГ»

Спеціальність 205 «Лісове господарство»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Б.П. Іскоростенський

Керівник роботи

Ковтун Тетяна Ігорівна

к. с.-г. н., доцент

Висновок кафедри

за результатами попереднього захисту:

Протокол засідання кафедри

№ від « » 20 р.

Завідувач кафедри

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

« » 20 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти

захистив (ла)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою

за шкалою ECTS

за національною шкалою

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище ,ім'я, по

АНОТАЦІЯ

Искоростенський Б. П. Досвід створення безпечних умов праці в ДП «Коростенське ЛМГ». – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 205 – лісове господарство. – Поліський національний університет, Житомир, 2021.

В роботі вивчено та узагальнено сучасний досвід створення безпечних та нешкідливих умов праці, розглядаються особливості структури системи управління охороною праці, організації робіт з пожежної безпеки; проведено аналіз фінансування заходів по поліпшенню умов праці в ДП «Коростенське ЛМГ».

Ключові слова: безпека праці, охорона праці, пожежна безпека, умови праці

Iskorostensky B. P. Experience of creating safe working conditions in SE "Korostenske LMG". – Manuscript qualification work.

Qualification work for the master's degree in specialty 205 – forestry. – Polissia National University, Zhytomyr, 2021.

The modern experience of creation of safe and harmless working conditions is studied and generalized in the work, features of structure of system of management of labor protection, organization of works on fire safety are considered; the analysis of financing of measures for improvement of working conditions in SE "Korostenske LMG" is carried out.

Keywords: labor safety, labor protection, fire safety. working conditions

ЗМІСТ

Вступ	5
РОЗДІЛ 1. Актуальні проблеми створення нормативних умов праці на лісогосподарських підприємствах України	7
РОЗДІЛ 2. Організаційні основи діяльності в галузі охорони праці в ДП «Коростенське ЛМГ»	12
2.1. Загальні відомості про ДП «Коростенське ЛМГ»	12
2.2. Особливості структури системи управління охороною праці в ДП «Коростенське ЛМГ»	16
РОЗДІЛ 3. Деякі практичні аспекти забезпечення безпеки праці в ДП «Коростенське ЛМГ»	20
3.1. Фінансування заходів по поліпшенню умов праці в ДП «Коростенське ЛМГ»	20
3.2. Характеристика витрат на охорону праці в ДП «Коростенське ЛМГ»	21
3.3. Особливості організації робіт з пожежної безпеки ДП «Коростенське ЛМГ»	27
3.4. Оцінка стану охорони праці в ДП «Коростенське ЛМГ»	30
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	35

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає у вивченні актуальних проблем організації роботи з охорони праці на лісогосподарських підприємствах України та сучасного досвіду створення безпечних умов праці в ДП «Коростенське ЛМГ».

Мета і завдання роботи : вивчення та узагальнення досвіду створення безпечних умов праці в ДП «Коростенське ЛМГ».

Об'єкт досліджень : параметри безпеки та гігієни праці в ДП «Коростенське ЛМГ».

Предмет досліджень: характер змін показників стану охорони праці в ДП «Коростенське ЛМГ».

Методи дослідження: спрощена методика оцінки стану охорони праці; метод систематизування (при вивченні вихідних даних); метод узагальнення (при вивченні організаційних аспектів охорони праці); статистичний метод аналізу виробничого травматизму.

Перелік публікацій автора за темою дослідження:

1. Ковтун Т.І., Гасилов Р.Р., Іскоростенський Б.П. Порівняльний аналіз стану виробничого травматизму на лісогосподарських підприємствах України. *Сучасні проблеми урбанізованих територій*: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Житомир, 10-11 листопада 2020 р. Житомир, 2020. С. 47-48.
2. Гасилов Р.Р., Іскоростенський Б.П. Впровадження системи управління охороною праці та ризиком на лісогосподарських підприємствах України. *Екологічні проблеми навколишнього середовища та раціонального природокористування в контексті сталого розвитку*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції до дня пам'яті професора Ю.В. Пилипенка, м. Херсон, 22-23 жовтня 2020р. Херсон, 2020. С. 825-828.

3. Іскоростенський Б.П. Фінансування заходів по поліпшенню умов праці в ДП «Коростенське ЛМГ». *Ліс, наука, молодь*: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Житомир, 24 листопада. Житомир, 2020. С. 66-67.
4. Іскоростенський Б.П. Досвід створення безпечних умов праці в ДП «Коростенське ЛМГ». *Студентські наукові читання-2021*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., присвяченої I туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт на факультеті лісового господарства та екології Поліського університету (25 січня 2021 р., м. Житомир). Житомир, 2021. С. 78-79.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що узагальнений досвід створення безпечних та нешкідливих умов праці в ДП «Коростенське ЛМГ» може бути використаний на лісгосподарських підприємствах України в процесі організації роботи з охорони праці.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота містить титульний аркуш, анотацію, зміст, вступ, три розділи основної частини, в яких викладені основні результати досліджень, висновки, список використаних джерел. Основний текст дипломної роботи становить 30 сторінок. В роботі розміщено 8 таблиць, 2 рисунки. Список використаних джерел містить 41 найменування.

РОЗДІЛ 1.

Актуальні проблеми створення нормативних умов праці на лісогосподарських підприємствах України

Кількість нещасних випадків на виробництві, в тому числі із смертельними наслідками, є найбільш наочним показником стану охорони праці в країні, в галузі, на підприємстві. Саме тому аналізу виробничого травматизму приділяється постійна увага як на загальнодержавному, так і на галузевому рівнях.

Фондом соціального страхування (ФСС) України щорічно проводиться аналіз динаміки кількості виробничих травм, що сталися на підприємствах України (Рис.1.1.) [38].

Рис. 1.1. Динаміка виробничого травматизму на підприємствах України за період 2015-2019 років (за даними ФСС України)

Так, за період 2015-2019 років ці зміни мали хвилеподібний характер. Максимального значення кількість виробничих травм набула в 2017 році – 4965 випадків. Мінімальна їх кількість відмічена в 2019 році – 4394 випадки. В той же час, варто відмітити, що мінімальна кількість виробничих травм із

смертельними наслідками була зареєстрована в 2017 році (332 випадки), а максимальна – в 2019 (410 випадків). Тобто стійкої тенденції до покращення стану виробничого травматизму на підприємствах України протягом останніх років не спостерігається.

На початку дослідження був проведений аналіз кількості потерпілих від нещасних випадків та найбільш поширених причин їх настання на підприємствах системи Держлісагенства України за період 2017-2019 років та порівняння цих показників із аналогічними по найбільш травмонебезпечним галузям економіки України. Аналіз виробничого травматизму проводився із застосуванням статистичного методу [1,4,11]. Вихідні статистичні дані відбирались на офіційному сайті Фонду соціального страхування України [38].

Аналіз отриманих статистичних даних свідчить про те, що кількість потерпілих від нещасних випадків на лісогосподарських підприємствах в 2017-2019 роках є стабільно високою і суттєво не знижується. Найбільш травмонебезпечними галузями економіки є добувна промисловість, транспорт, сільське та лісове господарство, де кількість потерпілих від нещасних випадків за даними актів Н-1 складає, відповідно, в 2017 році – 18,9%, 9,8% та 7,3%; в 2018 році – 18,3%, 9,6% та 7,0%; в 2019 році – 17,7%, 9,2% та 7,7% від загальної кількості по Україні.

Крім того, найбільш поширеними причинами настання нещасних випадків за досліджуваний період виявлено: невиконання вимог інструкцій з охорони праці (в середньому, 35,7% випадків); особиста необережність потерпілого (в середньому, 12,4% випадків); невиконання посадових обов'язків (в середньому, 8,4% випадків). Варто відмітити, що всі перелічені причини пов'язані з недоліками в організації виробничого процесу, зокрема, в галузі охорони праці.

Отже, протягом досліджуваного періоду підприємства лісової галузі належали до чотирьох найбільш травмонебезпечних галузей економіки. Суттєвого покращення стану виробничого травматизму можна досягти, на

нашу думку, розширенням участі лісогосподарських підприємств в заходах по удосконаленню системи управління охороною праці, які здійснюються Фондом соціального страхування України.

Першочерговим завданням створення нормативних умов праці на підприємстві є формування ефективної системи управління охороною праці. Тривалий час система управління охороною праці (СУОП) на лісогосподарських підприємствах України була направлена на ліквідацію наслідків виробничих травм, виробничих аварій та професійних захворювань. В останні роки, в зв'язку з адаптацією вітчизняного законодавства до європейських норм, в галузі відбувається перехід від такої «коригувальної» СУОП, до системи, сформованої за принципом «запобіжних дій», пріоритетом якої є профілактика виникнення небезпечних ситуацій на підприємстві. Усталена система управління охороною праці трансформується в систему управління охороною праці та ризиком (СУОПР) [10, 31].

Наступним етапом роботи було встановлення ефективності впровадження системи управління охороною праці та ризиком на лісогосподарських підприємствах в порівнянні з підприємствами інших галузей економіки України. Дослідження проводились шляхом вивчення звітів щодо кількості підприємств, на яких взято участь в опрацюванні та впровадженні СУОПР за 2018-2019 роки по Фонду соціального страхування України [38].

Аналіз звітів свідчить про те, що в 2019 році кількість проведених заходів з впровадження СУОПР на підприємствах України скоротилась на 4,1% в порівнянні з 2018 роком. Натомість, на підприємствах лісової галузі кількість таких заходів зросла на 12,8% (табл.1.1.).

З точки зору створення «запобіжної» СУОПР, в основі якої лежить ризик-орієнтований підхід, важливо відмітити зростання на 9,2% кількості заходів, спрямованих на розроблення профілактичних заходів, механізмів їх реалізації щодо усунення причин нещасних випадків та профзахворювань.

Таблиця 1.1.

**Кількість заходів (у яких взято участь) в опрацюванні та впровадженні
СУОПР по Фонду соціального страхування України**

Назва заходу	Кількість заходів			
	2018		2019	
	Всього по всіх галузях	в т. ч. в галузі лісового господарства, кількість (% від загальної кількості)	Всього по всіх галузях	в т. ч. в галузі лісового господарства, кількість (% від загальної кількості)
Створення служби з охорони праці	1259	246 (19,5)	979	235 (24,0)
Поширення позитивного досвіду	1677	352 (20,1)	1395	339 (24,3)
Надання рекомендацій щодо ефективного використання засобів індивідуального захисту	1001	238 (23,8)	1029	257 (24,9)
Проведення аудиту охорони праці	425	80 (18,8)	359	53 (14,7)
Пропаганда безпечних методів праці	2000	359 (18,0)	1843	352 (19,0)
Розроблення комплексних заходів з охорони праці	1555	344 (22,1)	1708	513 (30,0)

Розроблення профілактичних заходів щодо усунення причин травматизму	2686	463 (17,2)	2728	721 (26,4)
Розроблення нормативних актів з охорони праці підприємства	5036	1266 (25,1)	5355	1480 (27,6)
Інші	2188	293 (13,4)	1710	227 (13,2)
Всього заходів	17827	3641 (20,4)	17106	4177 (24,4)

Крім того, на 7,9% зросла кількість розроблених заходів щодо встановлення нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці на лісогосподарських підприємствах. Позитивним є зростання частки таких проведених заходів, як участь у створенні служби з охорони праці та підготовці відповідних розпорядчих документів та поширенні позитивного досвіду шляхом проведення семінару або надання рекомендацій. Хоча кількість таких заходів дещо зменшилась в 2019 році в порівнянні з 2018 роком. Серед негативних тенденцій варто відмітити суттєве зменшення на підприємствах досліджуваної галузі (з 80 до 53) кількості заходів з участі або організації проведення аудиту охорони праці. Кількість та частка решти заходів з опрацювання та впровадження СУОПР по Фонду соціального страхування України на лісогосподарських підприємствах суттєво не змінилась протягом досліджуваного періоду.

Таким чином, діяльність лісогосподарських підприємств України по створенню сучасної СУОПР, в основі якої лежить ризик-орієнтований підхід, можна визнати ефективною та такою, що потребує впровадження нових і вдосконалення існуючих механізмів управління у сфері охорони праці.

РОЗДІЛ 2.

Організаційні основи діяльності в галузі охорони праці в ДП «Коростенське ЛМГ»

2.1. Загальні відомості про ДП «Коростенське ЛМГ»

Державне підприємство „Коростенське лісомисливське господарство” (скорочена назва ДП „Коростенське ЛМГ”), далі - лісомисливське господарство, підприємство, входить в структуру Житомирського обласного управління лісомисливського господарства. Підприємство розташоване на північному сході Житомирської області, на території Коростенського та Хорошівського районів. Адреса офісу ДП „Коростенське ЛМГ”: Житомирська область, місто Коростень, провулок 3-й Шатрищанський, буд. 3; електронна пошта: info@korostenlis.com.ua; телефон: (04142) 4-40-54.

Коростенський держлісгосп був створений в 1940 році шляхом об’єднання лісових масивів Шершнівського та Турчинецького лісництв, які належали до складу Лугинського лісгоспу; та Бехівського лісництва, що входило у склад Коростенського райлісгоспу.

В 2005 році Коростенський держлісгосп було перейменовано у Державне підприємство „Коростенське лісомисливське господарство”, скорочена назва ДП „Коростенське ЛМГ”, (наказ Держкомлісгоспу України від 23.02.2005 р., №188).

До складу лісомисливського господарства входить 5 лісництв, автотранспортний цех, нижній склад на станції Нова Борова та лісопромисловий комплекс.

Загальна площа лісгоспу складає 29846 га, із них - вкритих лісом земель – 25406 га, із них – лісових культур – 10039 га. Запас деревини на 1 га вкритої лісом площі становить 240м³. Загальний запас деревини – 6087 м³.

Адміністративно-організаційна структура ДП «Коростенське ЛМГ» наведена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Адміністративно-організаційна структура ДП «Коростенське ЛМГ»

Найменування лісництв, місцезнаходження контор	Адміністративні райони	Площа, га
Бехівське, с. Бехи	Коростенський	7602,0
Омелянівське, кв.7 вид.11	Коростенський	5363,6
Турчинецьке, кв.43 вид.9	Хорошівський	3237,0
с. Нова Борова	Коростенський	353,0
Разом по лісництву:		3590,0
Ушомирське, кв.14 вид.4	Коростенський	7069,4
с. Ушомир		
Шершнівське кв.57 вид.44	Коростенський	6221,0
Всього по підприємству:		29846,0
в тому числі по адміністративних районах:		
	Коростенський	26609,0
	Хорошівський	3237,0

ДП «Коростенське ЛМГ» розташоване в сільськогосподарському районі області, де, разом з тим, розвинуто промислове виробництво. Провідною галуззю економіки є сільське господарство, в основному, зернового та тваринницького спрямування. Промислові підприємства району розташування лісомисливського господарства мають машинобудівне, гірничорудне, деревообробне, фарфоро-фаянсове та хімічне спрямування.

Лісистість адміністративних районів, на території яких розташоване лісомисливське господарство, складає: 29,5%. Ліси на території районів розташовані переважно великими масивами.

Основними напрямками господарської діяльності підприємства є здійснення лісогосподарських, лісокультурних, лісозаготівельних, протипожежних та природоохоронних заходів.

Розрахункова лісосіка по головному користуванню за період 2010-2018 років становить 63830 м³, з яких по хвойному господарству складає 37220 м³; по твердолистяному господарству – 12900 м³ (по дубовій госпсекції) [9]. Рубки догляду проводяться на площі близько 720 га з масою 11700 м³ [9].

На території Шершнівського лісництва розташований постійний лісовий розсадник площею 1,1 га, де вирощується посадковий матеріал 12 деревних та чагарникових порід, в тому числі, сосни звичайної, ялини європейської, дуба звичайного. Так, у 2017 році в лісгоспі з метою вирощування посадкового матеріалу було висіяно 4027 кг насіння вказаних порід. Значна частина посадкового матеріалу вирощується в умовах захищеного ґрунту. Площа теплиці постійного лісового розсадника складає 0,08 га. Вирощування садивного матеріалу здійснюється в обсязі понад 1,2 млн. сіянців [9].

Роботи із штучного лісовідновлення щорічно проводяться, в середньому, на площі 150 га.

Основним видом продукції лісозаготівлі є лісоматеріали круглі. Середньорічний обсяг заготівлі круглих лісоматеріалів за період 2010-2018 років складає 34,3 тис. м³. Із них, в середньому, щорічно заготовлюється лісоматеріалів круглих (розподіл по породах):

- дуба – 9400 м³;
- сосни – 20100 м³;
- берези – 3300 м³;
- вільхи – 1100 м³;
- осики - 400 м³.

Обсяг реалізованої продукції за 2018 рік становив 121069 тис. грн, за 2019 рік – 107349 тис. грн. [9].

На території ДП «Коростенське ЛМГ» розташований Ушомирський лісопромисловий комплекс, де здійснюється переробка деревини. Підприємство виготовляє обрізні та необрізні пиломатеріали хвойних та листяних порід. За даними офіційного сайту лісгоспу, середньорічний обсяг виробництва цієї продукції складає: обрізних соснових пиломатеріалів – 2000 м³; необрізних пиломатеріалів хвойних та листяних порід – 500 м³[9]. Крім того, підприємство оснащене сушильними камерами, де здійснюється сушіння пиломатеріалів.

ДП «Коростенське лісомисливське господарство» реалізує свою продукцію як на внутрішній ринок, так і шляхом експорту. На внутрішньому ринку

покупці визначаються шляхом аукціонних торгів на базі товарної біржи «Всеукраїнська лісова біржа». Обсяг реалізованої продукції за 2018 рік становив 121069 тис. грн, за 2019 рік – 107349 тис. грн. Частка експорту в загальному обсязі реалізованої продукції склала в 2018 році 25,1%, а в 2019 році – 12,9% [9].

Ще одним важливим напрямом діяльності ДП «Коростенське ЛМГ» є здійснення природоохоронних заходів. З цією метою в лісгоспі створені об'єкти природно-заповідного фонду загальною площею 3170,7 га, що складає 10,6% від загальної площі підприємства. Основну частину таких об'єктів складають заказники місцевого значення. Всього на території лісгоспу розташовано 11 заказників. Найбільшим серед них є урочище «Полігон», яке розміщено на території Бехівського лісництва і займає площу 2293,3 га. Взагалі на території даного лісництва знаходиться 4 заказники загальною площею 2459,1 га, що становить 32% площі лісництва[9].

Крім того, на території держлісгоспу паспортизовано та занесено до Держреєстру такі категорії ділянок:

- резервати дуба звичайного на площі 198,8 га;
- постійні лісонасінневі ділянки на площі 210,8 га, з них:
 - ✓ дуба звичайного – 204,2 га;
 - ✓ сосни звичайної – 6,6 га.

Також на території підприємства виділені генетичні резервати загальною площею 198,8 га [9].

Через район розміщення ДП «Коростенське ЛМГ» проходять наступні залізничні та автомобільні шляхи:

1. Залізничні шляхи:
 - Київ – Львів;
 - Коростень – Житомир;
 - Новоград-Волинський – Овруч.
2. Міжнародна автомагістраль Київ – Ковель.
3. Автомобільна дорога обласного значення.

4. Шосейні і покращені дороги районного значення:

- Коростень – Ушомир – Сушки;
- Іршанськ – ст. Нова Борова;
- Іршанськ – Лісівщина.

Велике значення мають також ґрунтові дороги протипожежного призначення.

Існуюча мережа доріг має важливе значення під час реалізації деревини споживачам в Україні, так і для її експорту.

Лісогосподарські дороги на території ДП «Коростенське ЛМГ» мають протяжність 336 км, з них - із твердим покриттям 2,6 км.

Середня протяжність транспортної мережі на 1000 га площі лісгоспу складає 16,8 км. Ступінь забезпеченості мережею доріг відповідає нормативам та є достатнім для виконання запланованих лісозаготівельних, лісогосподарських, лісокультурних та інших робіт.

Таким чином, господарська діяльність ДП «Коростенське ЛМГ» охоплює багато напрямків. Велика кількість виконуваних робіт потребує посиленої уваги з точки зору організації роботи з охорони праці та дотримання інструкцій з техніки безпеки.

2.2. Особливості структури системи управління охороною праці в ДП «Коростенське ЛМГ»

Як зазначалось вище, особливістю сучасного етапу організації роботи з охорони праці на лісогосподарських підприємствах є процес її активного реформування. У створенні системи управління охороною праці, реформування полягає у переході до системи управління охороною праці та ризиком, що передбачає надання переваги роботам по попередженню небезпек та ризиків, а не на реагування на нещасні випадки та аварії, які вже сталися.

Першим етапом аналізу системи управління охороною праці в лісгоспі є характеристика управлінського персоналу (табл. 2.2.)

Таблиця 2.2.

**Якісна характеристика управлінського персоналу
ДП «Коростенське ЛМГ»**

№ п/п	Посада	Необхідна освіта	Фактична освіта
1.	Директор	вища	вища
2.	Заступник директора	вища	вища
3.	Головний лісничий	вища	вища
4.	В.о. головного бухгалтера	вища	вища
5.	Головний інженер	вища	вища
6.	Головний економіст	вища	вища
7.	Головний механік	вища	середня спеціальна
8.	Інженер з охорони праці	вища	вища

Дані таблиці 2.2. свідчать про те, що адміністрація підприємства укомплектована фахівцями з необхідним рівнем фахової підготовки. На всіх керівних посадах (за виключенням головного механіка) працюють спеціалісти з вищою освітою, як того потребує законодавство.

Початковим етапом формування системи управління охороною праці та ризиком в ДП «Коростенське ЛМГ» є вивчення нормативної бази щодо цього питання. Основним нормативним документом, що регламентує порядок створення такої системи, є НПАОП 0.00-4.35-04 Типове положення про службу охорони праці [22]. Даний документ визначає порядок створення служби охорони праці на підприємствах всіх галузей економіки України. Крім того, типовим положенням регламентуються права та функції спеціалістів даної служби на підприємстві. Слід відзначити, що спеціалісти служби охорони праці мають досить широкі повноваження. Зокрема, такий спеціаліст має право зупинити роботу структурного підрозділу, якщо він зафіксує порушення вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Також він має право відсторонити

від виконання роботи працівників, що не пройшли у встановлені терміни навчання та інструктажі з охорони праці, медичний огляд тощо. За своїми функціональними повноваженнями керівник служби охорони підприємства прирівнюється до заступника керівника підприємства. Крім того, даний документ визначає порядок розрахунку чисельності служби охорони праці на підприємствах з різною чисельністю працюючих. Загальний принцип такого розрахунку полягає в тому, що чисельність служби залежить від загальної чисельності працівників та частки працюючих в шкідливих та небезпечних умовах. На лісогосподарських підприємствах України, в тому числі і в ДП «Коростенське ЛМГ», службу охорони праці, в основному, представляє один спеціаліст – інженер з охорони праці.

На підставі Типового положення про службу охорони праці в лісгоспі розроблено наступні нормативні документи: Положення про систему управління охороною праці в ДП «Коростенське ЛМГ» та Положення про службу охорони праці в ДП «Коростенське ЛМГ». Дані документи належать до нормативних актів, сфера застосування яких обмежується окремим підприємством. Вони враховують особливості діяльності в галузі охорони праці в держлісгоспі. Їх розробка здійснюється на підставі Порядку опрацювання і затвердження роботодавцем нормативних актів з охорони праці, що діють на підприємстві (затверджено наказом Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 № 132) [25]. Так, даний порядок визначає, що керівник підприємства своїм наказом визначає необхідність розробки нормативного документу з охорони праці, призначає осіб, відповідальних за розробку даного документу та строки його розробки. Такі документи підлягають узгодженню із інженером з охорони праці та юристом підприємства. Затверджуються такі документи керівником підприємства. Термін дії нормативних актів з охорони праці, які розроблені та діють на підприємстві – 5 років. В ДП «Коростенське ЛМГ» при розробці нормативних актів з охорони праці дотримуються вимог даного Порядку.

Отже, на підставі вищеперерахованих нормативних документів в ДП «Коростенське ЛМГ» створена система управління охороною праці, схема якої відображена на рис. 2.1.

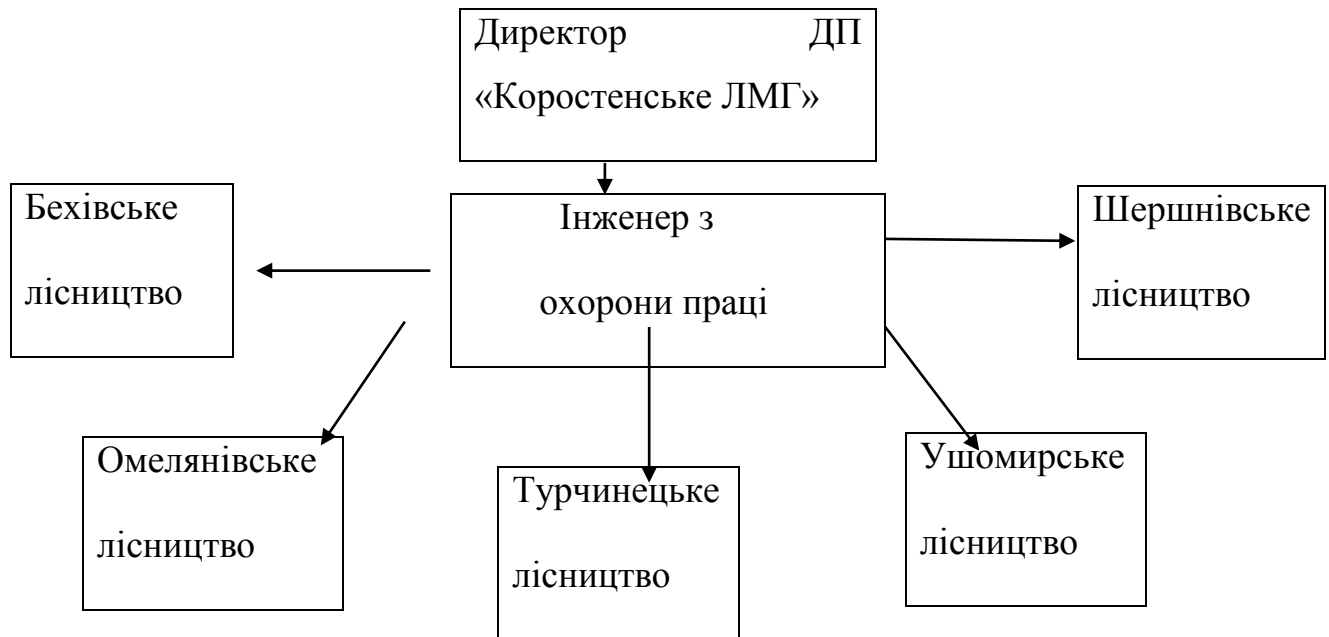

Рис.2.1. Структура системи управління охороною праці в ДП «Коростенське ЛМГ»

Отже, рис. 2.1. дає уявлення, що в лісгоспі створена чітка структура системи управління охороною праці. З питань охорони праці керівники структурних підрозділів підпорядковуються безпосередньо інженеру з охорони праці. А він, в свою чергу, підпорядковується безпосередньо директорові лісгоспу.

Таким чином, з метою організації роботи з охорони праці в ДП «Коростенське ЛМГ» розроблено та впроваджено в дію всі необхідні нормативні акти з охорони праці; створено службу охорона праці в особі інженера з охорони праці; діє чітка система управління охороною праці.

РОЗДІЛ 3.

Деякі практичні аспекти забезпечення безпеки праці в ДП «Коростенське ЛМГ»

3.1.Фінансування заходів по поліпшенню умов праці в ДП «Коростенське ЛМГ»

Створення умов праці, що відповідають державним нормативно-правовим актам з охорони праці, є одним із найважливіших напрямів діяльності лісогосподарських підприємств в галузі охорони праці. З цією метою щорічно на підприємстві розробляють комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Виконання цих заходів забезпечується відповідним фінансуванням, мінімальні розміри якого регламентуються статтею 19 Закону України «Про охорону праці». Відповідно до цієї статті витрати на охорону праці лісогосподарських підприємств повинні бути не менше 0,5 відсотка від фонду оплати праці за попередній рік [29].

Метою нашого дослідження було встановлення відповідності обсягів фінансування заходів з охорони праці в ДП «Коростенське ЛМГ» за період 2018-2020 років вимогам закону України «Про охорону праці». Під час виконання програми досліджень ми проаналізували такі матеріали, сформовані в держлісгоспі протягом досліджуваного періоду: додатків 1 - 4 до розділу «Охорона праці» Колективного договору підприємства; форм статистичної звітності «Інформація про витрати на охорону праці в розрізі підприємств» та «Розшифровка заробітної плати за 2017-2019 роки».

Аналіз вищеперерахованих матеріалів виявив наступне (табл.3.1.). Встановлено, що витрати на охорону праці, які суттєво зростали з 2017 по 2019 рік, приймають мінімальне значення в 2020 році. Це пов'язано з рядом причин. По-перше, це пов'язано із скороченням середньооблікової кількості працюючих протягом 2017-2019 років: із 256 чоловік у 2017 році до 192 чоловік у 2019 році.

Відповідно, це призвело до скорочення фонду оплати праці, що і стало однією із причин скорочення витрат на охорону праці. В якості другої причини

Таблиця 3.1.

**Показники витрат на охорону праці в період 2017-2020 років в ДП
«Коростенське ЛМГ»**

Показники	2017	2018	2019	2020
Фонд оплати праці (ФОП), тис. грн	21908	25270	21309	-
Витрати на охорону праці (ВОП), грн	439070	525700	563660	436200
Частка ВОП у ФОП, %	-	2,39	2,23	2,05

слід відмітити погіршення показників економічної діяльності держлісгоспу впродовж досліджуваного періоду.

Разом з тим, аналіз частки витрат на охорону праці в порівнянні з фондом оплати праці показує, що вона значно перевищує регламентовані Законом України «Про охорону праці» 0,5%, хоча і несуттєво скорочується протягом 2018-2020 років.

Таким чином, обсяги фінансування заходів по поліпшенню умов праці в ДП «Коростенське ЛМГ» відповідають вимогам нормативно-правових актів України з питань охорони праці.

3.2. Характеристика витрат на охорону праці в ДП «Коростенське ЛМГ»

Важливим документом, що регулює трудові правовідносини між роботодавцем та працівниками підприємства є колективний договір. Він розробляється та затверджується у відповідності до наступних законів України:

- «Про охорону праці» »[29];
- «Про колективні договори та угоди» »[28];
- «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» »[30].

Колективний договір унормовує такі важливі питання роботи будь-якого трудового колективу, як права та обов'язки сторін, що укладають даний договір; порядок та види оплати праці; розпорядок робочого дня для різних

категорій працівників; особливості соціального, медичного, побутового обслуговування працівників; участь працівників у розподілі прибутку підприємства тощо. Важливою та обов'язковою складовою колективного договору є розділ «Охорона праці». В ньому визначаються види та обсяги робіт з охорони праці, які на підприємстві планують виконати впродовж терміну дії даного колективного договору. Розробка розділу починається із визначення обсягів фінансування робіт з охорони праці у відповідності із вимогами статті 19 Закону України «Про охорону праці». Після цього визначається зміст даного розділу. Він складається із текстової частини та додатків. В першу чергу розробляються, так звані, комплексні заходи щодо досягнення нормативного рівня охорони та безпеки праці. Це, фактично, річний план заходів з охорони праці підприємства. У додатках до розділу «Охорона праці» визначаються додаткові пільги та компенсації, які надаються деяким категоріям працівників даного підприємства, якщо існує така можливість.

В ДП «Коростенське ЛМГ» колективний договір укладено терміном на 3 роки. Щорічно в лісгоспі розробляються комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Наступним етапом досліджень був аналіз динаміки фінансування комплексних заходів, розроблених в держлісгоспі за період 2017 – 2020 років (табл.3.2.).

Аналіз заходів, що були профінансовані держлісгоспом в період 2017-2020 років, показує наступне. Найбільшу частку складають витрати на заходи по приведенню основних фондів та робіт у відповідність з вимогами нормативно-правових актів з охорони праці, а саме: механізація важких робіт (від 8,4% у 2017р. до 42,4% у 2020р.); безпека технологічного та іншого виробничого обладнання (від 34,1% у 2017р. до 1,6% у 2020р.); забезпечення працівників засобами індивідуального захисту (від 32,4% у 2017р. до 25,2% у

Таблиця 3.2.

Динаміка фінансування комплексних заходів щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища в ДП «Коростенське ЛМГ» за період 2017 – 2020 років

Найменування заходів	Вартість робіт, тис. грн							
	2017		2018		2019		2020	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Механізація важких робіт	36,7	8,4	98,4	18,7	78,8	13,9	185,0	42,4
Захист працюючих від ураження електричним струмом	12,45	2,8	11,4	2,2	11,3	2,0	26,0	5,9
Безпечне виконання робіт на висоті	2,1	0,5	2,6	0,5	1,4	0,2	-	-
Безпека технологічного та іншого виробничого обладнання	149,6	34,1	63,2	12,0	121,5	21,6	7,0	1,6
Безпека систем вентиляції та аспірації	-	-	11,0	2,1	16,3	2,9	5,0	1,1
Безпека систем природного та штучного освітлення приміщень	19,4	4,4	12,8	2,4	19,4	3,4	-	-
Безпека систем кондиціонування повітря, а під час роботи на відкритому повітрі – споруд для обігрівання працівників	9,6	2,2	14,2	2,7	20,6	3,7	-	-
Обладнання виробничих та санітарно-побутових приміщень, робочих місць	11,26	2,6	24,6	4,7	81,26	14,4	31,5	7,2
Оптимізація рівнів шкідливих та небезпечних виробничих факторів	18,7	4,3	12,3	2,3	18,5	3,3	-	-

Проведення атестації робочих місць та аудиту з охорони праці та інші організаційно-методичні заходи	4,2	0,9	-	-	-	-	13,4	3,1
Проведення навчання з охорони праці працівників	24,96	5,7	45,2	8,6	34,5	6,1	48,0	11,0
Забезпечення працівників засобами індивідуального захисту	142,4	32,4	212,6	40,4	152,4	27,0	110,0	25,2
Надання працівникам, зайнятим на роботах із шкідливими умовами праці лікувально-профілактичного харчування	1,5	0,3	1,8	0,3	1,5	0,3	3,8	0,9
Проведення медичного огляду відповідних категорій працівників	6,2	1,4	15,6	2,9	6,2	1,1	6,5	1,5
Всього	439,07	100	525,7	100	563,6	100	436,2	100

2020р.). Хоча динаміка цих витрат є неоднаковою. Так, фінансування механізації вантажно-розвантажувальних робіт та інших важких робіт відчутно зросло протягом досліджуваного періоду; натомість, кошти, що виділялись на забезпечення безпеки технологічного та іншого виробничого обладнання, суттєво зменшились. Варто відмітити, що рівень фінансування витрат на придбання необхідного спеціального одягу, взуття, касок, окулярів, рукавиць, навушників, мийних засобів та засобів, що нейтралізують небезпечну дію на організм або шкіру шкідливих речовин та інших засобів індивідуального

захисту залишається стабільно високим протягом всього досліджуваного періоду.

В той же час, найменшу частку складають витрати на наступні заходи: безпечне виконання робіт на висоті (від 0,5% у 2017р. до 0,2% у 2019р.) та надання працівникам, зайнятим на роботах із шкідливими умовами праці лікувально-профілактичного харчування (від 0,3% у 2017р. до 0,9% у 2020р.).

Слід відзначити, що систематично виділяються значні кошти на проведення навчання окремих категорій працівників у відповідності з вимогами нормативно-правових актів з охорони праці. Так, в держлісгоспі щорічно проводиться навчання та перевірка знань працівників по 20-ти годинній програмі; посадові особи та спеціалісти підприємства забезпечуються навчанням в центрі «Укркадрицентрліс»; проводиться професійна підготовка робітників до виконання робіт з підвищеною небезпекою.

Крім того, в ДП «Коростенське ЛМГ» значна увага приділяється фінансуванню та проведенню організаційно-методичних заходів. Так, в лісгоспі щорічно проводяться заходи з питань охорони праці, присвячені Всесвітньому дню охорони праці; проводяться щорічні змагання вальників лісу. Кожний структурний підрозділ лісгоспу обладнаний куточком з охорони праці. Держлісгосп систематично закуповує необхідні нормативно-правові акти, наочні посібники, літературу, плакати, програмні продукти тощо з питань охорони праці.

Серед заходів з електробезпеки варто відмітити щорічне проведення профілактичного огляду електромережі та замір опору ізоляції силової та освітлювальної мережі, електроустановок та обладнання. Щороку на ці роботи виділяється від 2,8% у 2017р. до 5,9% у 2020р. витрат на заходи з охорони праці. Слід відзначити, що роботи з електробезпеки проводяться у відповідності із ДНАОП 0.00-1.32-01 «Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок»[7].

Високою залишається частка коштів, що виділяються на обладнання виробничих та санітарно-побутових приміщень, робочих місць з метою

створення безпечних та нешкідливих умов праці. Так, з метою попередження дорожньо-транспортних пригод на території господарства проводяться роботи з обладнання каналів та естакад для огляду транспортних засобів, проведення перед- і післярейсових медичних оглядів водіїв, розмітка руху пішоходів і транспорту на території підприємства. В 2020 році виділено 7000 грн на придбання приладів передрейсового технічного огляду транспортних засобів автотранспортного цеху.

З метою створення нормативних умов праці працівникам Ушомирського лісопромислового комплексу, зокрема, у 2020 році виділені кошти на заміну прожекторів освітлення на козлових кранах на світлодіодні, а також на утримування вентиляційного та аспіраційного обладнання у технічно-налагодженому стані.

Крім того, щороку виділяються кошти на придбання препаратів та медикаментів для комплектування медичних аптечок, а також медичного інвентарю для пунктів медичної допомоги та огляду водіїв.

Також щороку проводиться перезарядка вогнегасників та закупка нових замість тих, що визнані непридатними для подальшого використання.

Таким чином, аналіз фінансування заходів з охорони праці ДП «Коростенське ЛМГ» показує, що структура витрат є оптимальною та відповідає реальним потребам держлісгоспу у створенні безпечних та нешкідливих умов праці на кожному робочому місці. Комплексні заходи, що планувались в розділі «Охорона праці» та реалізовувались на підприємстві, сприяли досягненню встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища в ДП «Коростенське ЛМГ» впродовж досліджуваного періоду.

3.3. Особливості організації робіт з пожежної безпеки ДП «Коростенське ЛМГ»

Важливим напрямом роботи зі створення безпечних умов праці в ДП «Коростенське ЛМГ» є забезпечення пожежної безпеки як на робочих місцях працівників, так і в лісових насадженнях лісгоспу. Адже у разі виникнення

лісової пожежі значна кількість працівників підприємства задіяна у роботах із її ліквідації.

Основним нормативним документом, що регулює питання дотримання вимог пожежної безпеки на підприємствах при виконанні різних видів робіт, встановлює вимоги до будівель, споруд та об'єктів різного призначення є Правила пожежної безпеки в Україні [27]. Крім того, протипожежні вимоги по запобіганню та гасінню лісових пожеж встановлюються Правилами пожежної безпеки в лісах України[26].

У відповідності із цими нормативними документами у держлісгоспі проводиться робота із пожежної профілактики та гасіння пожеж. Всі працівники підприємства щорічно проходять інструктаж з пожежної безпеки. Всі адміністративні будівлі, виробничі приміщення та об'єкти обладнані вогнегасниками, протипожежними щитами, засобами пожежної сигналізації відповідно до існуючих норм. Для Ушомирського лісопромислового комплексу та автотранспортного цеху встановлено категорію вибухопожежонебезпеки; шляхи евакуації персоналу на випадок пожежі розміщені на видних місцях; розроблені інструкції з пожежної безпеки для всіх категорій працівників.

З метою профілактики та гасіння лісових пожеж в лісгоспі щорічно розробляють оперативний план ліквідації лісових пожеж. Крім того, на початку кожного року проводиться нарада, на якій аналізується стан пожежної безпеки за минулий період та намічаються завдання на поточний рік.

З метою аналізу стану пожежної безпеки в ДП «Коростенське ЛМГ» була вивчена інформація про лісові пожежі по держлісгоспу за 2020 рік (табл.3.3.).

Таблиця 3.3.

Інформація про лісові пожежі по ДП «Коростенське ЛМГ» за 2020 рік

Показники	Лісництва					Всього
	Бехів-ське	Омелянівське	Турчи-нецьке	Ушомирське	Шершнівське	

Кількість пожеж	6	-	-	3	-	9
Площа ліквідації, га	83,3	-	-	12,8	-	96,1
Відпрацьовано на лісових пожежах:						
- людино-днів	33	-	-	9	-	42
- машино-змін:						
- пожежна машина	6	-	-	1	-	7
- інша техніка	7	-	-	1	-	8
Орієнтовні збитки, тис. грн:						
- прямі	278,1	-	-	234,0	-	512,1
- побічні	17,5	-	-	3,5	-	21,0
Передано справ для стягнення збитків, шт.	6	-	-	-	-	6
Причини виникнення пожеж (кількість):						
- підпали						
- сільгосппали						
- з вини населення	6	-	-	3	-	-

Таким чином, протягом 2020 року в ДП «Коростенське ЛМГ» виникли 9 пожеж на території 2 лісництв: Бехівського та Ушомирського. Всі вони сталися в період з 01 по 09 квітня. Важливим є те, що із 42 людино-днів, відпрацьованих на пожежах, 39 припадає на працівників держлісгоспу та лише 3 – на співробітників ДСНС України. У гасінні лісових пожеж на території лісгоспу приймав участь лише 1 пожежний автомобіль ДСНС. Решта техніки, що була задіяна на гасінні пожеж, належить ДП «Коростенське ЛМГ». Це свідчить про те, що основне навантаження по гасінню лісових пожеж припадає саме на держлісгосп.

Тому повсякденною є робота на підприємстві по пожежній профілактиці та підготовці до гасіння лісових пожеж. Наступним етапом роботи було вивчення наявності та потреби пожежної техніки, засобів пожежогасіння та зв'язку по ДП «Коростенське ЛМГ» (табл. 3.4.).

Таблиця 3.4.

Наявність та потреба пожежної техніки, засобів пожежогасіння та зв'язку по ДП «Коростенське ЛМГ»

№ п/п	Показники	Наявність	Потреба
1.	Лісові пожежні станції	2	-
2.	Пожежно-спостережні вежі	5	-
	в т.ч. оснащені засобами відеоспостереження	5	-
3.	Пожежні автомобілі	6	-
4.	Лісопожежні модулі	6	-
5.	Мотопомпи	8	-
6.	Ранцеві лісові обприскувачі	50	-
7.	Трактори з ґрунтообробним обладнанням	5	-
8.	Протипожежні водойми	5	-
9.	Радіостанції	4	-

Аналіз таблиці 3.4. свідчить, що підприємство в достатній мірі забезпечено пожежною технікою, засобами пожежогасіння та зв'язку. Кожне лісництво має свою пожежно-спостережну вежу, з якої ведеться цілодобове спостереження за станом лісів за допомогою відеокамери. Крім того, в 2017 році лісгосп закупив 2 квадрокоптери для спостереження за станом лісових масивів двох найбільш пожежонебезпечних лісництв – Бехівського та Ушомирського.

Разом з тим, в держлісгоспі систематично проводиться робота із протипожежного облаштування території. В середньому, за рік створюється 160 км мінералізованих смуг; проводиться догляд за близько 350 км протипожежних смуг; проводиться перекриття в'їздів в ліс (в середньому, 100

за рік). На території рекреаційних зон, в'їздів в ліс встановлені об'єкти протипожежної наочної агітації.

Таким чином, найбільш пожежонебезпечними в ДП «Коростенське ЛМГ» є лісові масиви Бехівського та Ушомирського лісництв. Держлісгосп забезпечений пожежною технікою, засобами пожежогасіння та зв'язку в об'ємах, визначених нормативними документами з пожежної безпеки.

3.4. Оцінка стану охорони праці в ДП «Коростенське ЛМГ»

Завершальним етапом роботи по дослідженню діяльності із забезпечення безпеки праці в держлісгоспі є кількісна оцінка стану охорони праці на підприємстві. Слід відзначити, що існують різні методики проведення такої оцінки. [1,40]. Всі вони потребують різних видів вихідних документів, проведення розрахунків різної складності.

Ми користувались спрощеною методикою оцінки стану охорони праці. Суть її полягає у розрахунку наступних коефіцієнтів:

- коефіцієнту рівня дотримання правил охорони праці, який враховує співвідношення працюючих, що дотримуються вимог нормативних актів з охорони праці та тих, що не дотримуються їх;
- коефіцієнту технічної безпеки обладнання, який враховує співвідношення кількості одиниць виробничого обладнання, що відповідають вимогам нормативно-технічної документації та кількості одиниць обладнання, що не відповідають;
- коефіцієнту виконання планових робіт, який враховує частку із запланованих заходів з охорони праці, що були реально виконані на підприємстві.

Вищеперераховані коефіцієнти розраховуються для кожного структурного підрозділу підприємства. Після цього розраховують узагальнений коефіцієнт рівня охорони праці даного підрозділу, який є середнім арифметичним даних коефіцієнтів. Далі такі коефіцієнти розраховують для всіх досліджуваних підрозділів підприємства. Завершальним етапом розрахунків є

визначення узагальненого коефіцієнту стану охорони праці підприємства, що є середнім арифметичним узагальнених коефіцієнтів стану охорони праці по підрозділам.

Користуючись вищенаведеною методикою, ми розрахували значення узагальнених коефіцієнтів стану охорони праці в ДП «Коростенське ЛМГ» за період 2017-2019 років (табл. 3.5.)

Таблиця 3.5.

**Значення узагальнених коефіцієнтів стану охорони праці
в ДП «Коростенське ЛМГ» за період 2017-2019 років**

№ п/п	Структурні підрозділи	2017	2018	2019
1.	Бехівське лісництво	0,935	0,976	0,927
2.	Омелянівське лісництво	0,954	0,963	0,955
3.	Турчинецьке лісництво	0,909	0,917	0,933
4.	Ушомирське лісництво	0,924	0,899	0,915
5.	Шершнівське лісництво	0,977	0,952	0,955
6.	Ушомирський лісопромисловий комплекс	0,824	0,835	0,900
7.	Автотранспортний цех	0,874	0,823	0,835
8.	Загалом по підприємству	0,914	0,909	0,917

Аналізуючи значення узагальненого коефіцієнту окремих підрозділів, ми бачимо, що найменше значення він приймає в Ушомирському лісопромисловому комплексі та автотранспортному цеху. Найбільше значення цей коефіцієнт має у Омелянівському та Шершнівському лісництвах.

Динаміка даного коефіцієнту загалом по підприємству протягом досліджуваного періоду не має чіткої тенденції. В 2018 році спостерігається зниження даного коефіцієнту, натомість в 2019 році досліджуваний коефіцієнт приймає найбільше значення за три роки.

В цілому, слід відзначити, що значення узагальненого коефіцієнту стану охорони праці по підприємству є високими впродовж всього періоду досліджень. Це свідчить про те, що стан охорони праці на підприємстві залишається таким, що відповідає основним вимогам нормативних актів з охорони праці. При плануванні заходів з охорони праці на наступний період значення коефіцієнту за 2019 рік (0,917) слід прийняти, як базове, збільшивши його на 5%. Таке зростання вважається необхідним.

ВИСНОВКИ

1. Протягом 2015-2019 років стійкої тенденції до покращення стану виробничого травматизму на підприємствах України не спостерігається.

2. Протягом досліджуваного періоду підприємства лісової галузі належали до чотирьох найбільш травмонебезпечних галузей економіки.
3. Суттєвого покращення стану виробничого травматизму можна досягти розширенням участі лісгосподарських підприємств в заходах по удосконаленню системи управління охороною праці, які здійснюються Фондом соціального страхування України.
4. Діяльність лісгосподарських підприємств України по створенню сучасної СУОПР, в основі якої лежить ризик-орієнтований підхід, можна визнати ефективною та такою, що потребує впровадження нових і вдосконалення існуючих механізмів управління у сфері охорони праці.
5. Господарська діяльність ДП «Коростенське ЛМГ» охоплює багато напрямків. Велика кількість виконуваних робіт потребує посиленої уваги з точки зору організації роботи з охорони праці та дотримання інструкцій з техніки безпеки.
6. З метою організації роботи з охорони праці в ДП «Коростенське ЛМГ» розроблено та впроваджено в дію всі необхідні нормативні акти з охорони праці; створено службу охорони праці в особі інженера з охорони праці; діє чітка система управління охороною праці.
7. Аналіз частки витрат на охорону праці в порівнянні з фондом оплати праці показує, що вона значно перевищує регламентовані Законом України «Про охорону праці» 0,5%, хоча і несуттєво скорочується протягом 2018-2020 років.
8. Обсяги фінансування заходів по поліпшенню умов праці в ДП «Коростенське ЛМГ» відповідають вимогам нормативно-правових актів України з питань охорони праці.
9. Структура витрат є оптимальною та відповідає реальним потребам держлісгоспу у створенні на всіх робочих місцях оптимальних та безпечних умов праці.
10. Комплексні заходи, що планувались в розділі «Охорона праці» та реалізовувались на підприємстві, сприяли встановленню належного рівня

організації діяльності з охорони праці в ДП «Коростенське ЛМГ» впродовж досліджуваного періоду.

11. В держлісгоспі систематично проводиться робота із протипожежного облаштування території.
12. Найбільш пожежонебезпечними в ДП «Коростенське ЛМГ» є лісові масиви Бехівського та Ушомирського лісництв.
13. Держлісгосп забезпечений пожежною технікою, засобами пожежогасіння та зв'язку в об'ємах, визначених нормативними документами з пожежної безпеки.
14. Значення узагальненого коефіцієнту стану охорони праці по підприємству є високими впродовж всього періоду досліджень. Це свідчить про те, що стан охорони праці на підприємстві залишається таким, що відповідає основним вимогам нормативних актів з охорони праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. К.: Каравела, 2004. 408 с.
2. Гасилов Р.Р., Іскоростенський Б.П. Впровадження системи управління охороною праці та ризиком на лісогосподарських підприємствах України.

Екологічні проблеми навколишнього середовища та раціонального природокористування в контексті сталого розвитку: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції до дня пам'яті професора Ю.В. Пилипенка, м. Херсон, 22-23 жовтня 2020р. Херсон, 2020. С. 825-828.

3. Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є.-Т., Лапін В. М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. Посіб. К.: Знання, 2007. 367 с.
4. Гряник Г.М. та ін. Охорона праці. К., 1994. 328 с.
5. Державна служба України з питань праці. Джерело інформації. URL:<http://dsp.gov.ua>.
6. Державне агентство лісових ресурсів України. Джерело інформації: URL: <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/index>.
7. ДНАОП 0.00-1.32-01 Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0272203-01#Text>.
8. Документація з охорони праці та пожежної безпеки: Рекомендації / За редакцією Д.В. Зеркалова. К.: Основа, 2008. 28 с.
9. ДП «Коростенське ЛМГ» офіційний веб-сайт. URL: <https://korostenlis.com.ua/golovna.html>.
10. ДСТУ ОHSAS 18002:2015. Системи управління гігієною та безпекою праці. Основні принципи виконання вимог ОHSAS 18001:2007 (ОHSAS 18002:2008, IDT). [Чинний від 01.04.2016]. Вид. офіц. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 60 с.
11. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. - Львів: Афіша, 2002.-320 с.
12. Зеркалов Д.В. Настанова з систем управління охороною праці. МОП-СУОП 2001. ILO-OSH 2001. Охорона праці: Науково-виробничий щомісячний журнал, 2008, № 5, с. 2-12.
13. Зеркалов Д.В. Безопасность труда. Хрестоматия. К.: Основа, 2009. 602 с.

14. Іскоростенський Б.П. Досвід створення безпечних умов праці в ДП «Коростенське ЛМГ». *Студентські наукові читання-2021*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., присвяченої I туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт на факультеті лісового господарства та екології Поліського університету (25 січня 2021 р., м. Житомир). Житомир, 2021. С. 78-79.
15. Іскоростенський Б.П. Фінансування заходів по поліпшенню умов праці в ДП «Коростенське ЛМГ». *Ліс, наука, молодь*: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Житомир, 24 листопада. Житомир, 2020. С. 66-67.
16. Кодекс законів про працю України. К.: Юрінком Інтер, 1998. 1040 с.
17. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 2 жовт. 2012 р. № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
18. Ковтун Т.І., Гасилов Р.Р., Іскоростенський Б.П. Порівняльний аналіз стану виробничого травматизму на лісгосподарських підприємствах України. *Сучасні проблеми урбанізованих територій*: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Житомир, 10-11 листопада 2020 р. Житомир, 2020. С. 47-48.
19. Конституція України (дата оновлення 21.02.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 28.09.2019).
20. Кузнецов В.І. Охорона праці на підприємстві. Х.: Фактор, 2005.-428 с.
21. Мусійовський А. Про стан охорони праці на підприємствах галузі. URL: <https://www.openforest.org.ua/113926/> (дата звернення 26.10.2019).
22. Новак І. М. Формування сучасної системи професійної безпеки та охорони праці в Україні *Соціально-економічні та демографічні наслідки системної кризи в Україні та шляхи її подолання*. 2010. С. 110-115.
23. НПАОП 0.00-4.35-04 Типове положення про службу охорони праці. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1526-04#Text>.

24. Основи охорони праці: Підручник / За ред. проф. В. В. Березуцького Х.: Факт, 2005. 480 с.
25. Охорона праці в Україні. Нормативні документи.- К.:КНТ, 2004.-440 с.
26. Порядок опрацювання і затвердження роботодавцем нормативних актів охорони праці, що діють на підприємстві. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0020-94#Text>.
27. Правила пожежної безпеки в лісах України Затверджено Наказ Держкомлісгоспу України 27.12.2004 N 278 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0328-05#Text>.
28. Правила пожежної безпеки в Україні. Затверджено Наказ Міністерства внутрішніх справ України 30.12.2014 № 1417 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15#Text>.
29. Про колективні договори та угоди: Закон України від 01.07.1993 № 3356XII (Редакція станом на 27.12.2019) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text>.
30. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. № 2694 –X –II. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> .
31. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.1999 № 1045-XIV (Редакція станом на 25.09.2019) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text>.
32. Про схвалення Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 р. № 989-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-2018-%D1%80?lang=ru>.
33. Протоєрейський О. С, Запорожець О. І. Охорона праці в галузі: Навч. посіб. К.: Книжкове вид-во НАУ, 2005. 268 с.
34. Романів Л. В., Бабух І. Б. Охорона праці в Україні: проблеми, досвід, перспективи/ Л. В. Романів, І. Б. Бабух. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*, 2014. Вип. 4 (108). С. 225-228.

35. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. 4-те вид., допов. і перероб. К.: Університет «Україна», 2009. 295 с.
36. Ткачук К. Н., Халімовський М. О., Зацарний В. В. та ін. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге вид., допов. і перероб. К.: Основа, 2006. 444 с.
37. Трахтенберг І.М. Гігієна праці та виробнича санітарія. К., 1997.- 464 с.
38. Третьяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці: Навчальний посібник з тестовим комплексом на CD/ за ред. К.Н. Ткачука. К.: Знання, 2010. 167 с. + компакт-диск.
39. Фонд соціального страхування України. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index>.
40. Цибульська О., Чумакова Н. Пошук оптимального рішення. URL: <http://ohoronapraci.kiev.ua/poshuk-optimalnogo-rishennya> (26.10.2019).
41. Ширшков А.И. Менеджмент охраны труда. Ростов-на-дону: Феникс, 2000, 384 с.